

XXXVII. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky

Praha 14. prosince 2010

Bod programu: 5

**STAV A VÝCHODISKA VĚDECKÉ ČINNOSTI
AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
(NÁVRH)**

STAV A VÝCHODISKA VĚDECKÉ ČINNOSTI AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

Akademie věd ČR (dále AV) je demokratickou samosprávnou soustavou vědeckých pracovišť, která v České republice provádí náročný a kvalitní základní a strategický aplikovaný výzkum rozvíjený v souladu s potřebami společnosti. Tento výzkum zahrnuje široké spektrum vědních oborů sahající od matematiky a informatiky přes vědy o neživé přírodě včetně technických věd a dále přes vědy o živé přírodě i vědy lékařské až po obory společenskovední a humanitní. AV také dbá o převod výsledků výzkumu do praxe, naplňuje i svou vzdělávací roli a umožňuje odpovídající uplatnění excelentním domácím i zahraničním vědeckým pracovníkům, čímž významně ovlivňuje intelektuální, znalostní a kulturní úroveň ČR a zvyšuje kultivovanost a morální integritu jejích obyvatel.

AV byla zřízena ke 31. 12. 1992 zákonem č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky. Nositeli výzkumu jsou její ústavy, které mají od 1. 1. 2007 na základě zákona č. 341/2005 Sb. právní formu veřejných výzkumných institucí. Významnou roli v činnosti AV hrají i vědecká centra, která ústavy AV konstituují jako společná pracoviště s jinými předními vědeckými institucemi. Vedení AV respektuje vědeckou samostatnost pracovišť, proto svou činnost soustřeďuje zejména na formování celkové vědní koncepce AV, na vytváření rámcových podmínek podporujících vysokou úroveň vědecké práce a na koordinační a hodnotitelské činnosti.

Profil vědecké činnosti AV a péče o její vysokou úroveň

Předmětem výzkumu v AV je studium vztahů a jevů vyskytujících se v okolním světě, v přírodě, ve společnosti i v lidském myšlení. Směry výzkumu v jednotlivých vědních oborech přitom určují pracoviště AV na základě vlastních vědních koncepcí vytvářených v souladu s celkovým vědeckým směřováním AV a orientovaných jak na aktuální trendy světové vědy, tak na potřeby české společnosti z hlediska poznávání, inovačního přínosu pro hospodářský vývoj, společenského i kulturního dění a využívání a ochrany přírodních zdrojů.

Hlavní náplní vědecké práce v AV je řešení projektů, které vyžadují dlouhodobé soustředění kapacit. Jde zejména:

- o výzkum s prokazatelnou mezinárodní vědeckou excelencí či s významnou relevancí pro rozvoj české společnosti, vznikající kolem výrazných osobností a spojený s budováním vědeckých škol,
- o výzkum založený na náročně koordinované práci týmů, jejichž členům se musí dostat dlouhodobé přípravy a pro jejichž činnost je třeba vytvářet a dlouhodobě udržovat stabilní badatelské prostředí,
- o výzkum prováděný v rámci dlouhodobých výzkumných programů, založený na provozu velkých a/nebo finančně náročných vědeckovýzkumných infrastruktur a vyžadující kvalifikovaný personál.

AV jako celek i její jednotlivá pracoviště soustavně dbají o dosahování maximálně možné kvality výzkumu, a to zejména rozvíjením takových jeho směrů, od nichž lze očekávat dosažení vrcholné vědecké úrovně, podstatné zvýšení výzkumného potenciálu nebo významný prospěch pro českou společnost. Vedení AV jednotlivým

pracovištím při hledání a uplatňování perspektivních směrů výzkumu aktivně napomáhá a všestranně podporuje vědecké týmy, které tyto směry rozpracovávají; podporuje i kvalitní personální a materiální zajištění takto nasměrovaných výzkumných kapacit. Současně vedení AV sleduje efektivitu výzkumných směrů a utlumuje ty, které ztrácejí dynamiku a perspektivu dalšího rozvoje nebo nemají dostatečné výsledky. AV proto rozpracovává postupy určené k posouzení vědecké práce vědních sekcí, ústavů, výzkumných týmů i jednotlivců.

Týmy a pracoviště jsou v pravidelných intervalech hodnoceny systémem *peer review* za účasti významných zahraničních vědců. Cílem tohoto hodnocení je posouzení dosažené úrovně vědecké práce v příslušném týmu či ústavu AV a zjištění tendencí jeho dalšího směřování; v AV se tak soustavně vytváří tlak na zlepšování kvality vědecké práce. Výsledky hodnocení slouží i jako podklad pro manažerská rozhodnutí jak pro vedení týmů a ústavů, tak pro vedení AV; ovlivňují tak i rozpočet pracovišť a změny ve struktuře AV.

Základním prostředkem k zajištění kvality vědecké činnosti pracovníků AV jsou pravidelné atestace, jejichž cílem je zhodnotit odborný výkon jednotlivců. AV tímto způsobem motivuje své pracovníky k vědecké excelenci, kterou oceňuje řadou dalších forem; podporuje i návrat našich vynikajících vědců ze zahraničí a příchod excelentních zahraničních vědců do ČR. AV tak umožňuje odpovídající uplatnění význačným domácím i zahraničním odborníkům. Excelenci ve vědecké práci podporuje AV též tím, že na základě náročného oponentního řízení uděluje titul doktora věd (DSc.), který osvědčuje dosažení nejvyšší úrovně vědecké práce v daném oboru v ČR.

Kromě kvality výzkumu pečuje AV i o jeho etický rozměr. Ustavila proto Komisi pro etiku vědecké práce, která se zabývá problematikou dodržování vědecké etiky na pracovištích AV.

Vzdělávací činnost AV

AV ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a výzkumnými institucemi přispívá k odborné výchově i etickému zrání mladých talentovaných vědeckých pracovníků a studentů.

Nejdůležitější součástí vzdělávací činnosti AV je školení vědeckých pracovníků v doktorských studijních programech akreditovaných společně s vysokými školami; důraz je přitom kladen především na kvalitu přípravy a případné nasměrování doktorandů k vědecké excelenci. Pro dosažení optimálních výsledků usiluje AV o vytvoření jednotného systému doktorského studia s rovnoprávným postavením vysokých škol a AV.

S vysokými školami AV dále spolupracuje mj. prostřednictvím účastí pracovníků AV v bakalářských a magisterských studijních programech; v řadě případů spolupracuje se středními školami.

Domácí a zahraniční spolupráce AV

K významným aktivitám AV patří vytváření sjednocujícího a inspirativního vědeckovýzkumného prostředí a podpora výzkumné spolupráce řešením společných projektů a vytvářením společných pracovišť nebo společných týmů, a to nejen s partnery v rámci ČR, ale i s výzkumnými institucemi v zahraničí. AV tak podporuje vytváření mezioborových, meziinstitucionálních a mezinárodních týmů, které jsou schopny účastnit se vědecké práce v národních, evropských a mezinárodních projektech a v jejich rámci efektivně spolupracovat na řešení významných vědeckých

problémů. Taková spolupráce napomáhá překonávat materiálová, kapacitní i oborová omezení jednotlivých pracovišť a slouží i mezioborovému výzkumu.

Ve vědních oborech a směrech, v nichž je to účelné a možné, spolupracuje AV s výzkumnými a vývojovými pracovišti aplikovaného výzkumu a výrobní sféry na uplatňování výsledků svého výzkumu v praxi. Pracoviště AV proto provádějí základní výzkum přednostně v cíleně vybíraných oborech tak, aby očekávané výsledky umožňovaly případné praktické využití (tzv. cílený výzkum). Kromě toho spolupracuje AV se státními orgány ČR, poskytuje jim expertizy a další podporu při jejich rozhodování, hraje významnou roli při aktuálním průzkumu přírody, analyzuje probíhající sociální a ekonomické procesy a účastní se ochrany a poznávání kulturního dědictví.

AV je konstitutivní součástí českého i evropského výzkumného a inovačního prostoru, a je proto významnou součástí české společnosti.

Návrh usnesení Akademického sněmu

Akademický sněm

1. schvaluje koncepční dokument „Stav a východiska vědecké činnosti Akademie věd ČR“ podle předloženého návrhu (s připomínkami);
2. ukládá Akademické radě AV ČR zajistit zveřejnění schváleného dokumentu v Interních normách AV ČR, na www stránkách AV ČR a v Akademickém bulletinu a řídit se jím ve své činnosti;
3. doporučuje ředitelům pracovišť AV ČR vycházet při realizaci činností pracoviště v dalším časovém období ze schváleného dokumentu.